Österbottens välfärdsområde
Pohjanmaan hyvinvointialue

Vastaus valtuustoaloitteeseen; Alueellinen neurokirjon toimenpideohjelma, T Kivioja (SDP)

Hyvinvoinnin ja terveyden edistämisen sekä yhdyspintojen jaosto 07.09.2026 § 44

Valmistelija Sjöström Pia-Maria (Penttinen Erkki)
Lisätietoja: puhelinnumero: 040 184 1597, etunimi.sukunimi@ovph.fi

Aluevaltuuston varajäsen Tuija Kivioja on tehnyt valtuustoaloitteen alueellisen neurokirjon toimenpideohjelman laatimisesta. Alunperin asiasta eduskunnan Nepsy-verkosto on tehnyt aloitteen neurokirjon strategian laatimisesta hyvinvointialueille.

Aloitteen mukaa alueelliseen neurokirjon toimenpideohjelmaan tulisi kirjata tavoitteet ja konkreettiset toimenpiteet neurokirjon henkilöiden yhdenvertaisuuden ja osallisuuden edistämiseksi sekä palvelujen ja tukitoimien kehittämiseksi koko elämänkaaren ajalle. Aloitteen mukaan nykytilanteessa neurokirjon lasten, nuorten ja aikuisten sosiaali- ja terveyspalvelujen saatavuudessa, oikea-aikaisuudessa ja jatkuvuudessa on merkittävää vaihtelua hyvinvointialueiden sisällä ja eri alueiden välillä eivätkä palvelut toteudu yhdenvertaisesti.

Neurokirjo on sateenvarjotermi, joka tarkoittaa ihmisen aivotoiminnan ja tiedonkäsittelyn yksilöllistä monimuotoisuutta, kuten ADHD:ta, autismikirjoa ja Touretten oireyhtymää. ADHD:n ydinoireita ovat pitkäkestoiset ja toimintakykyä haittaavat aktiivisuuden ja tarkkaavuuden säätelyn vaikeudet sekä impulsiivisuus, jotka poikkeavat muista samanikäisistä ja samalla kehitystasolla olevista. Autismikirjon häiriö on kehityksellinen häiriö, jolle on ominaista laaja-alaiset ja pysyvät sosiaalisen vuorovaikutuksen ja kommunikaation erityispiirteet sekä rajoittuneet, toistavat ja joustamattomat käytösmallit, kiinnostuksen kohteet tai aktiviteetit. Touretten oireyhtymä on lapsuudessa alkava neuropsykiatrinen oireyhtymä, jonka tunnusmerkkejä ovat toistuvat motoriset ja äänelliset tic-oireet. ADHD:lle ja autismikirjon häiriöille ovat olemassa omat Käypä hoito suositukset.

Neurokirjon häiriöiden varhainen tunnistaminen on tärkeää, jotta arjen tukitoimet, ympäristön muokkaus ja tarvittava kuntoutus voidaan aloittaa mahdollisimman aikaisessa vaiheessa. Autismikirjon häiriön diagnoosien ja hoidon piirissä olevien lasten ja nuorten määrä on hiljalleen kasvanut Suomessa. Autismikirjon häiriön heterogeenisyyden takia ei ole olemassa yhtä interventiota, joka olisi tehokas tai edes tarpeellinen kaikille autismikirjon häiriön diagnoosin saaneille. Kuntoutuksen yksilöllinen suunnittelu ja toteutus on siten olennaista.

Suomalaisen Lääkäriseuran Duodecimin, Suomen Lastenpsykiatriyhdistyksen, Suomen Nuorisopsykiatrisen Yhdistyksen, Suomen Kehitysvammalääkäreiden, Suomen Lastenneurologisen Yhdistyksen ja Suomen Psykiatriyhdistyksen asettama työryhmä suosittelee, että jokaisella hyvinvointialueella laaditaan ja otetaan käyttöön selkeä autismikirjon diagnostiikkaa, hoitoa ja kuntoutusta koskeva ohjeistus ja alueellisen hoitoketjun kuvaus, jota ylläpidetään.

1.1.2025 on astunut voimaan uusi vammaispalvelulaki (675/2023). Uudistuksen myötä kaikki vammaiset henkilöt saavat vammaispalvelunsa saman lain perusteella ja lailla on pyritty ottamaan huomioon erilaiset toimintarajoitteet entistä paremmin, jotta vammaisia henkilöitä ei jäisi väliinputoajiksi palvelujärjestelmässä. Lain tarkoituksena on parantaa vammaisen henkilön mahdollisuuksia saada hänen yksilöllisen tarpeensa mukainen palvelukokonaisuus ja palveluiden toteuttamistapa ja vahvistaa vammaisten henkilöiden osallisuutta asiakasprosessissa.

Pohjanmaan hyvinvointialueella päivitetään parhaillaan ADHD-lasten palveluketjua uudistettujen Käypä hoito -suositusten pohjalta. Myös ADHD-nuorten prosessia on

kehitetty ja kuvattu. Autismikirjon häiriöiden diagnostiikkaan ja kuntoutukseen liittyvän lasten palveluketjun suunnittelu on käynnissä.

Hyvinvointialueen toiminnan tulee olla yhdenvertaista ja osallistavaa eri taustoista, lähtökohdista ja tarpeista tuleville henkilöille. Eri diagnooseihin ja palvelutarpeisiin perustuvia palveluketjuja laaditaan, jotta asiakkaat ja potilaat saavat tarvitsemansa hoidon ja palvelut oikea-aikaisesti ja oikealla tasolla. Selkeille hoito- ja palveluketjuille on tarvetta myös tiettyjen neurokirjon ryhmien osalta. Toimintaa mukautetaan tarvittaessa eri tavoin erityistarpeita omaaville henkilöille, ja henkilöstölle järjestetään säännöllisesti koulutuksia muun muassa kohtaamiseen liittyvistä teemoista. On tärkeää, että neurokirjon henkilöt saavat tarvitsemansa hoidon ja palvelut samalla tavoin kuin muutkin väestöryhmät.

Hyvinvointialue kehittää palvelujaan uuden vammaispalvelulain hengen mukaisesti siten, että erityistä tukea tarvitsevien asiakkaiden palvelut järjestetään ensisijaisesti mukauttamalla tarpeen mukaan tavanomaisia palveluja ja toimintatapoja sen sijaan, että laadittaisiin erillisiä, kattavia strategioita tietyille diagnoosiryhmille. Näin ollen ei esitetä erillisen neurokirjon henkilöitä koskevan strategian laatimista.

Sektorijohtaja lapset, nuoret ja perheet Sjöström Pia-Maria
ehdottaa, että hyvinvoinnin, terveyden ja yhdyspintojen edistämisen jaosto esittää, että se antaa yllä olevan valmistelun vastauksena valtuustoaloitteeseen ja toimittaa asian edelleen hallituksen ja valtuuston käsiteltäväksi.

Päätös:
Tuija Kivioja esitti kokouksessa vaihtoehtoisen päätösehdotuksen:

"Pohjanmaan hyvinvoinnin ja terveyden edistämisen sekä yhdyspintojen jaosto esittää, että neurokirjon henkilöiden hyvinvoinnin, yhdenvertaisuuden ja osallisuuden edistämistä koskevat tavoitteet ja konkreettiset toimenpiteet kirjataan alueelliseen hyvinvointisuunnitelmaan ja niiden toteutumista seurataan osana alueellista hyvinvointiraportointia.

Valmistelussa, toteutuksessa ja seurannassa huomioidaan koko elämänkaari ja tehdään yhteistyötä hyvinvointialueen, kuntien, järjestöjen sekä neurokirjon henkilöiden ja heidän läheistensä kanssa.

Erityistä huomiota kiinnitetään neuroystävällisten toimintaympäristöjen kehittämiseen, palvelujen ja tuen oikea-aikaisuuteen ja jatkuvuuteen sekä elämänkaaren nivelvaiheisiin, mukaan lukien siirtymät varhaiskasvatuksesta kouluun, koulutuksesta opiskeluun sekä opiskelusta työllisyyteen ja työelämään.

Yhdyspintayhteistyössä huomioidaan sosiaali- ja terveyspalvelujen lisäksi kuntien HYTE-työ, varhaiskasvatus ja koulutus, oppilaitokset, alueella toimivat työllisyysalueet ja niiden työllisyyslautakunnat sekä järjestöt. Yhdyspintayhteistyölle määritellään keskeiset yhteistyötahot, vastuut ja seuranta."

Ehdotus ei saanut kannatusta.

Jaosto hyväksyi esittelijän päätösehdotuksen sillä lisäyksellä, että neuropsykiatristen häiriöiden hoitoketjut esitellään jaostolle niiden valmistuttua ja että Kelan Kirjo-projekti esitellään jaostolle, jos mahdollista.

Österbottens välfärdsområde
Pohjanmaan hyvinvointialue

Aluehallitus 21.09.2026 § 177

Valmistelija Sjöström Pia-Maria
Lisätietoja: puhelinnumero: 040 184 1597, etunimi.sukunimi@ovph.fi

Sektorijohtaja lapset, nuoret ja perheet Sjöström Pia-Maria
ehdottaa, että aluehallitus päättää antaa vastauksen valtuustoaloitteeseen selontekona aluevaltuustolle. Hallitus ehdottaa valtuustolle, että aloite on täten loppuun käsitelty.

Päätös:
Ehdotus hyväksyttiin.

Aluevaltuusto 05.10.2026 § 68
ÖVPH/1258/00.02.00/2025

Valmistelija Sjöström Pia-Maria
Lisätietoja: puhelinnumero: 040 184 1597, etunimi.sukunimi@ovph.fi

Hallitus
ehdottaa, että valtuusto hyväksyy edellä olevan selvityksen, joka on annettu vastaukseksi aloitteeseen, ja julistaa aloitteen loppuun käsitellyksi.

Päätös:
Asia palautettiin jatkovalmisteluun.

Aluevaltuuston jäsen Sari Ala-Heikkilä esitti SDP:n valtuustoryhmän puolesta asian palauttamista jatkovalmisteluun. Uudessa valmistelussa tulee arvioida ja selvittää, miten neurokirjoon kuuluvien henkilöiden palvelujen saatavuus, palveluketjujen toimivuus ja tuen jatkuvuus otetaan huomioon alueellisessa hyvinvointisuunnitelmassa sekä miten niiden toteutumista seurataan hyvinvointikertomuksessa osana hyvinvointialueen ja yhteistyökumppaneiden yhdyspintatyötä. Tässä ei siten ehdoteta uutta rinnakkaista järjestelmää. Pyydämme, että jo tunnistetut haasteet sisällytetään nykyiseen suunnitteluun, toimeenpanoon liittyviä vastuita selkeytetään ja toimenpiteiden seuranta mahdollistetaan.

Aluevaltuuston jäsenet Alhonnoro ja Caldén kannattivat palautusesitystä. Aluevaltuusto palautti aloitteen yksimielisesti jatkovalmisteluun.

Liitteet

Liite 1 Alueellinen neurokirjon toimenpideohjelma

Oheisaineisto